

5.SINIF 5. ÖĞRENME ALANI: ÜRETİM, DAĞITIM ve TÜKETİM

ÇEVREMİZDEKİ EKONOMİK FAALİYETLER (5.öğrenme alanı- 1. Kazanım)

Ekonomik Faaliyetler İle İlgili Kavramlar:

Üretim: Yaşadığımız çevredeki kaynakları kullanarak yeni ürünler elde etmeye üretim denir.

Tüketim: Üretilen malın kullanılması veya hizmetten yararlanılmasına tüketim denir.

Enerji: Maddede olan ısı, ışık biçiminde ortaya çıkan güce enerji denir.

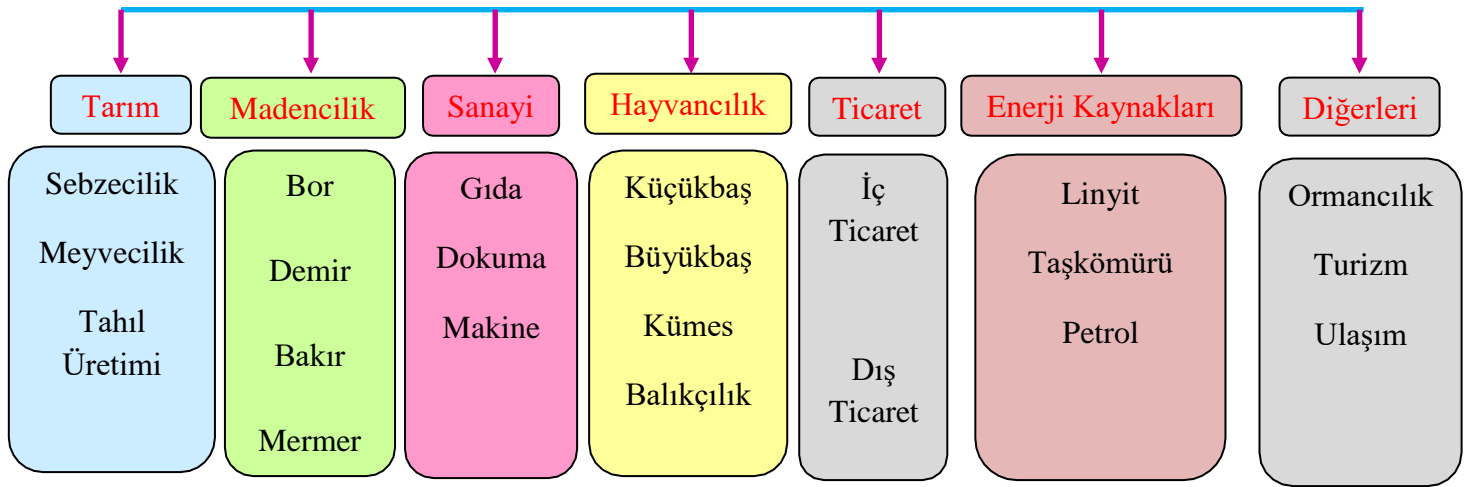
İhracat (dış satım): Bir ülkenin ürettiği bir malı başka bir ülkeye satmasına ihracat denir.

İthalat (dış alım): Bir ülkenin başka bir ülkeden mal almasına ithalat denir.

Ticaret: Kar elde etmek amacıyla yapılan alım-satım etkinliğine ticaret denir.

Ekonomik Faaliyet: İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmek ve geçimlerini sağlayabilmek için yaptıkları faaliyetlere ekonomik faaliyet denir.

EKONOMİK FAALİYETLER ŞEMASI

Coğrafi Özellik ile Ekonomik Faaliyet İlişkisi:

TARIM: Kıyı ovalar, düzlük alanlar ve akarsu vadilerinde yapılır. Güney Doğu Anadolu Projesi'nin (GAP) devreye girmesi su sorununu en aza indirmiştir. Sulama sorununun olmadığı Şanlıurfa ve çevresinde pamuk, mısır ve pirinç üretimi yapılabilmektedir.

Karadeniz kıyıları her mevsim yağış alan bir iklim özelliğine sahiptir. Bu nedenle Giresun, Ordu, Trabzon, Rize ve çevresinde kıyılarında yağış ve neme fazla ihtiyaç duyan **çay, fındık ve mısır** üretimi yaygındır.

Akdeniz ve Ege kıyılarındaki verimli ovalarda yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. Bu nedenle **Antalya, Muğla, Mersin, İzmir** ve çevresinde kıyılarında **pamuk, zeytin, turunçgiller (limon, portakal, mandalina) ve üzüm** üretimi yapılır.

Ülkemizin **iç kesimlerindeki Konya, Ankara, Niğde, Karaman** ve çevresinde yağış yetersiz olduğundan su ihtiyacı fazla olan tarım ürünlerini yetiştirmek zordur. Bu iller ve çevresindeki geniş ova ve platolarda **buğday, arpa ve şeker pancarı** üretimi yaygındır.

HAYVANCILIK: Baharda yeşeren otlaklar, yazın yağış alan alanlar, akarsu boyları ve kıyılarda yapılır. İklim, yeryüzü şekilleri ve bitki örtüsü gibi coğrafi özelliklere bağlı olarak ülkemizin değişik yerlerinde hayvancılık faaliyetleri yapılır.

Erzurum-Kars yöresinde yaz yağışları fazla olduğu için **otlak alanlar geniştir**. Bu durum **büyükbaş mera hayvancılığının** bu çevrede gelişmesini sağlamıştır.

Karasal iklimin etkisiyle bozkır bitki örtüsünün yaygın olduğu **Konya, Ankara** ve çevresinde **küçükbaş hayvancılık** gelişmiştir.

Nüfusun fazla olduğu İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir gibi şehirlerin çevresinde **kümes hayvancılığı** önemli bir ekonomik faaliyettir.

Bursa ve çevresinde **ipek böcekçiliği** yapılır. İpek böceği, dut yapraklarını yiyerek beslenir ve ipeği koza hâline getirir.

Arıcılık, çam ormanları ve meyve bahçeleri olan yerlerde yapılır. **Muğla, Ordu, Erzurum, Rize, Erzincan, Kars ve Hakkari**'de arıcılık yaygındır.

Balıkçılık, deniz, akarsu ve göllerin bulunduğu yerlerde yapılır.

SANAYİ: İnsanların ham maddeleri, işlenmiş veya yarı işlenmiş ürün hâline getirmek için yaptıkları faaliyetlerin tümüne sanayi denir. İklim özellikleri, yeryüzü şekilleri ve ulaşım ağı bir yerde sanayi faaliyetlerinin yapılmasında belirleyici özelliklerdir. Yeryüzü şekillerinin sade, iklim koşullarının ılıman ve ulaşım ağının gelişmiş olduğu yerler sanayi tesisi kurmak için uygundur. **İstanbul, Bursa, İzmir, Adana, Gaziantep** sanayinin geliştiği illerimizden bazılarıdır. Bunun yanında yeryüzü şekillerinin dağlık ve engebeli, iklim özelliklerinin sert, ulaşım ağının yeterli olmadığı yerlerde sanayi tesisi kurmak oldukça zordur. **Muş, Hakkâri, Ardahan, Gümüşhane, Sinop** sanayinin yeterince gelişmediği illerimiz arasındadır.

TİCARET: Sanayi faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı **İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin, Ankara, Bursa** gibi şehirlerimizde ticaret de gelişmiştir.

TURİZM: İnsanların yaşadıkları yerden ayrılarak başka yerlere kısa süreli geziler yapmasına ve bu gezilerin oluşturduğu faaliyetlerin bütününe turizm denir. Eğlenmek, dinlenmek, doğal güzellikleri ve tarihî mekânları görmek amacıyla yurt içinde ve yurt dışında gezintiye çıkan insanlara ise turist denir.

Yazları uzun ve güneşli geçen, **Akdeniz ikliminin etkisi altında olan kıyı kesimler deniz turizminin** merkezi hâline gelmiştir. **Antalya (Alanya, Manavgat, Kemer), Muğla (Bodrum, Fethiye, Marmaris), İzmir (Çeşme)** gibi.

Yeryüzü şekillerinin **dağlık ve engebeli olduğu alanlar kış turizminin** yapılması için uygundur. **Bursa (Uludağ), Erzurum (Palandöken), Bolu (Kartalkaya)** illeri buna örnektir.

MADENCİLİK: Madenler sanayide kullanılan doğal ham maddelerdir. Ülkemiz maden bakımından oldukça zengindir.

Bor, Balıkesir, Bursa, Kütahya ve Eskişehir çevresinde çıkarılır, dünyada en fazla ülkemizde bulunduğu için **ülkemiz ilk sıradadır**.

Alüminyum, Seydişehir (Konya) ve Akseki'de (Antalya) çıkarılır.

Krom, Guleman (Elazığ), Fethiye, Köyceğiz (Muğla), Acıpayam (Denizli), Eskişehir, Orhanlı (Bursa)'de çıkarılır.

Demir, Divriği ve Hekimhan çevresinden çıkarılır. Ülkemizde **Karabük'te, İskenderun'da, İzmir'de** ve Karadeniz **Ereğli'de demir çelik fabrikası** vardır.

ORMANCILIK: Ülkemizdeki ormanların önemli bir kısmı Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında bulunur. Ülkemizin iç kısımlarında ise yeterli orman yoktur. Ormanlardaki ağaçlar kâğıt, kereste ve mobilya yapımında kullanılır.

HİZMET SEKTÖRÜ: Eğitim, sağlık, ulaşım, bankacılık gibi faaliyet alanları hizmet sektörü içinde yer alır. İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Samsun, Kayseri, Konya, Bursa, Antalya, Adana gibi şehirler hizmet sektörünün gelişme gösterdiği önemli şehirlerimizden bazılarıdır.

EKONOMİK FAALİYETLER MESLEKLERİ ETKİLER (5. Öğrenme alanı- 2. kazanım)

Meslek: Bir kimsenin geçimini sağlamak için belirli bir süre veya sürekli olarak yaptığı iş meslek denir.

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler:

- 1- İlgi ve yetenekler 2- İstekler 3- Cinsiyet ve fiziksel özellikler 4- Aile ve çevrenin etkisi
- 5- Meslek hakkında bilgi sahibi olmak.

Toplumsal ihtiyaçlarının değişmesi sonucu zaman içinde bazı meslekler geçerliliğini yitirmiştir. Yeni ihtiyaçların ortaya çıkması sonucunda yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Örneğin geçmişte ulaşım atlı arabalarla yapılırdı. Bu nedenle de nalbantlık yaygın bir meslekti. Şimdi ulaşım otomobil kullanılmaya başladığı için otomobil tamirciliği bir meslek olarak ortaya çıkmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle de birçok yeni meslek ortaya çıkmıştır. Bilgisayar programcılığı, pilotluk, yazılım mühendisliği, reklamcılık günümüzün yaygınlaşan mesleklerindendir.

BÖLGE ADI	EN ÇOK GELİŞEN MESLEKLER
Akdeniz Bölgesi	Turist rehberliği, aşçılık, tercümanlık, animatörlük, otel işletmeciliği
Marmara Bölgesi	Kaptanlık, şoförlük, bankacılık, öğretmenlik, akademisyenlik, mühendislik, doktorluk
Karadeniz Bölgesi	Orman mühendisliği, orman bekçiliği, marangozluk, orman işçiliği
İç Anadolu Bölgesi	Çiftçilik, ziraat mühendisliği
Ege Bölgesi	Mühendislik, işçilik, teknisyenlik
Doğu Anadolu Bölgesi	Besicilik, veterinerlik, çobanlık
G.D. Anadolu Bölgesi	Maden mühendisliği, maden işçiliği, sondaj teknikerliği, iş güvenliği uzmanı

EKONOMİ ve SOSYAL HAYAT (5. öğrenme alanı- 3. Kazanım)

Ekonomik faaliyetlerin çeşitleri insanların sosyal hayatlarını da olumlu yönde etkilemektedir. Herhangi bir doğal, tarihi, turistik veya önemli bir spor merkezi'nin etrafındaki bulunan köylerde çeşitli özellikler ortaya çıkmaktadır. Oralara dükkânlar ve satış yerleri kurularak orada insanlara hizmetler verilmektedir. Oteller açılarak halkın geçim kaynağında değişiklikler meydana gelmektedir. Böylece halk ekonomik şartlarını düzelterek daha geniş ekonomik faaliyetlerde bulunabilmektedir. Toplumsal kaynaşmalar daha fazla görülmektedir. Örneğin Bolu Kartalkaya yakınlarındaki bir köyde halkın geçim kaynağı tarım, hayvancılık ve ormancılık iken turizm'den dolayı köylüler otel açmış, yarı yolda kalan araçlara zincir takarak ve traktörle çekerek geçim kaynaklarını çok artırmışlardır. Küçük dükkanlar açarak köylülerin gelir kaynaklarından biri de ticaret olmuş. Ayrıca turistlerin konaklaya bilmeleri için küçük oteller yapıp işletmeye başlamışlar.

ÜRETİM, TÜKETİM, DAĞITIM AĞI (5. öğrenme alanı- 4. Kazanım)

Kullandığımız Ürünlerin Geçirdiği Aşamalar

Üretim: Ekonomik faaliyetler sonucunda yeni bir mal elde edilmesine üretim denir.

Dağıtım: Üreticiler tarafından elde edilen malların, üretildiği yerden tüketiciler tarafından satın alınacağı yere çeşitli araçlarla taşınmasına dağıtım denir.

Tüketim: Üretilen malların ihtiyacı olan insanlar tarafından satın alınması ve kullanılıp harcanmasına tüketim denir.

Tükettiğimiz yiyecekler, okulda oturduğumuz sıralar, giydiğimiz kıyafetler, oyuncaklar ve birçok araç-gereç, ürün, bize ulaşana kadar pek çok aşamadan geçer, bunlardan bir kısmı hiçbir işlem uygulanmadan doğrudan tüketilir, örneğin: Süt, yumurta, ıspanak, domates işlenmeden tüketilen ürünlerdir. Bunların bir kısmı da işlenerek başka bir ürüne dönüştürülür. Örneğin: Tarladan toplanan şeker pancarı fabrikada işlenip şeker haline getirilir.

Örneğin: Kağıt oluşturmak için ağaçların kesilip temizlenmesi gerekir, ağaçlar hamur haline gelebilmesi için silindirden geçirilir ve hamur haline getirilir. Hamur olan cisimler kurutulur, kağıtlar düzleştirilir ve kesilir. Paketlenen kağıtlar taşıma araçlarına yüklenip kırtasiyelere basımevlerine götürülür ve daha sonra elimizde bir defter ya da bir kitap veya bir gazete olarak bize geri döner. Ağaçların kesimini önlemek için artık atık kâğıtlar kullanılmaktadır. Bir ton kâğıt kartonun geri dönüşümü ile 17 ağacın kesilmesi önlenmektedir.

Atık kağıtların yeniden kağıt elde etmek için kullanılması ile çevre daha az zarar görür. Böylelikle diğer atıkların üretime kazandırılması ile hava kirliliği, su kirliliği su kullanımı azalıyor. Kağıdın geri dönüşümünü gerçekleştirmek için atıkları evde, okulda ayrı biriktirmemiz çok önemlidir. Çöplere karışan ve besin bulaşmış kağıtlar kirlenip ıslandığı için geri dönüştürülemez.

YENİ FİKİRLER GELİŞTİRELİM (5. Öğrenme alanı- 5. kazanım)

Girişimci: Mal ve hizmet üretimi yapabilmek için üretim öğelerini en iyi koşullar altında bir araya getiren kişidir.

İyi Bir Girişimcinin Özellikleri:

- ✳ Başarılı olmaya isteklidir.
- ✳ Mücadeleci ve azimlidir.
- ✳ Sorumluluk sahibidir.
- ✳ Keşfedicidir.
- ✳ Ekip çalışmasına önem verir.
- ✳ Başkalarına güvenir ve güven verir.

Örnek Bir Girişimci:

Nuri DEMİRAĞ: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları inşaatının ilk müteahhitlerindendir. Cumhuriyet döneminin sayılı zenginleri arasına girmiş yeni fikirlere açık olması ve çalışkanlığı ile tanınmış bir iş adamıdır.

Nuri Demirağ, Türkiye'de uçak fabrikasının kuruluşu, paraşüt üretimi gibi ilkleri gerçekleştirmiştir. Demirağ, demiryolu yapımı yanında büyük inşaat projeleri de gerçekleştirmiştir.

Üretilen malların tüketicilere ulaşabilmesi dağıtım yoluyla olmaktadır. Ekonomide üretim kadar dağıtım da önemlidir.

Giriřimcilerin yeni bir iř fikrini uygularken uyguladığı aşamalar:

- Ne üreteceđine veya insanlara hangi hizmeti sunacađına karar verir.
- Üretim yapacağı veya hizmet sunacağı yere karar verir.
- İř fikrini hayata geçirmek için ön hazırlıklar yapar.
- Üretim yapar veya hizmet sunar.
- Üretimi yapılan ürünün dağıtımını gerçekleştirir.

BİLİNÇLİ TÜKETİCİ (5. Öğrenme alanı- 6. kazanım)

Tüketici: Herhangi bir malı satın alarak kullanan, para karşılığı hizmetlerden yararlanan kişilere tüketici adı verilir.

Tüketici Hakları: Herhangi bir mal veya hizmeti satın alan kişinin yasal olarak sahip olduğu haklara tüketici hakları denir.

Tüketici haklarını koruyan kurumlardan birisi Tüketici Hakları Derneđidir. Tüketicileri bilinçlendirmek ve haklarını korumak için faaliyet gösterir. Satın aldığımız ürünlerde hiçbir hata olmamalıdır, ürün ambalajında kullanım kılavuzunda ve reklamlarında belirtilen özellikleri taşımalıdır.

Tüketicilerin haklarını korumak için tüketici hakları kanunu çıkarılmıştır. Kanundan yararlanabilmek için bazı sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz.

Öncelikle ürünü nereden ve ne zaman aldığımızı kanıtlamamız gerekir. Bunun için de bize verilen satış fişi, fatura veya satış sözleşmesini saklamalıyız.

Satılan malın taşınması gereken veya vaat edilen nitelikleri taşıması durumunda o mal ayıplı olarak nitelendirilir. Ayıplı mal konusunda tüketici hakları kanunu tüketiciye seçenekler sunar. Buna göre ayıplı malı değiştirebiliriz veya ödediğimiz paranın iadesini isteyebiliriz. Ya da ücretsiz olarak tamir ettirebiliriz.

Ürünleri kullanırken bazı kurallara dikkat etmemiz gerekir. Kılavuzdaki kurallara dikkat etmediğimiz zaman ürünü iade edemeyiz. Satıcı ile yapılan bütün görüşmeler sorunu çözmeyebilir bu durumda tüketicinin haklarını öğrenmek ve şikayetlerimizi iletebilmek için başvurabileceğimiz yerler vardır:

- **Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri,**
- **Tüketici Mahkemeleri,**
- **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin korunması Genel Müdürlüğü,**
- **175 Alo Tüketici Hattı,**
- **Tüketici Bilgi Sistemi (<https://tuketici.gtb.gov.tr/tuketici-sikayetleri>)**
- **Tüketicinin korunmasına yönelik faaliyet gösteren dernek ve vakıflar.**

Yukarıda sayılan kurumlara başvurmak için şikayet konusunu içeren bir **dilekçe** kaleme alınmalı ve dilekçeye konuya ait **fişi fatura gibi belgeler** eklenmelidir. Ayrıca bu **kurumların internet sitelerinde şikayet dilekçeleri** vardır. Bunları doldurarak dijital başvuruda yapabiliriz.

**5.SINIF 5.ÜNİTE DERS ANLATIM VİDEOSUNU İZLEMELİK İÇİN
AŞAĞIDAKİ LİNE TIKLAYINIZ.**

https://www.youtube.com/watch?v=V_ViOK9xtU

**DİĞER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

YOUTUBE ABONE OL LİNKİ:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>